

Eénouderadopties
Wetenschappelijk onderzoek samengevat

Leiden
AdoptieDriehoek OnderzoeksCentrum
2006

ADOC DOC 4

Eénouderadopties
Wetenschappelijk onderzoek samengevat

Leiden
AdoptieDriehoek OnderzoeksCentrum
2006

ADOC DOC 4

INHOUD

Als alleenstaande een kind adopteren

Onderzoek naar adoptie door alleenstaanden

Onderzoekresultaten bevestigen veronderstellingen en
vooroordelen niet

Kinderen die baat hebben bij adoptie door alleenstaanden

Succesbepalende factoren

Speciale aandachtspunten

Opgroeien bij één ouder na een echtscheiding

Samenvattingen van de belangrijkste studies naar adoptie door alleenstaanden

Colofon

Als alleenstaande een kind adopteren

Sinds 1998 bestaat in Nederland de mogelijkheid om alleen, dus zonder dat sprake is van een partner, een kind te adopteren. In de Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie (Wobka) is in dat jaar de mogelijkheid vastgelegd om als individu te kunnen adopteren. Van die mogelijkheden maken overigens behalve alleenstaanden ook gehuwden of samenwonenden gebruik: één van beide partners dient een aanvraag om te mogen adopteren in, maar in de praktijk zal het kind door twee ouders opgevoed worden. In deze brochure gaat het uitsluitend om éénouderadopties in de letterlijke zin, dus adopties waarbij één ouder een kind adopteert en opvoedt.

Alleen een kind opvoeden werd maatschappelijk gezien lange tijd beschouwd als een noodzakelijk kwaad. Als het al geaccepteerd werd. Een kind hoort een vader en een moeder te hebben om op te kunnen groeien tot een evenwichtig mens; dat was lange tijd de heersende opvoedingsmoraal. Vanuit dat oogpunt was ook het opvoeden van een kind door twee partners van hetzelfde geslacht vaak onbespreekbaar.

Inmiddels zijn die opvattingen veranderd. Deels ingegeven door de praktijk van een toenemend aantal gescheiden gezinnen, deels ingegeven door (wetenschappelijk) bewijs, dat een kind alleen opvoeden volwaardige mensen oplevert.

Ook als er in het kader van adoptie gekeken werd naar de meest ideale opvoedingsomstandigheden, werd het adopteren door één ouder lang als niet-wenselijk beschouwd. Voor een deel golden daarbij dezelfde redenen als bij kinderen die bij hun biologische ouders zouden opgroeien: een tweeoudergezin is de normale gezinsstructuur en biedt rolmodellen voor beide seksen (Rosenberg, 1987). Daarnaast werd aangehaald dat de biologische ouders bij het 'kiezen' van aspirant-adoptieouders voor hun kind de voorkeur zouden geven aan tweeoudergezinnen (Rosenberg, 1987). Met tweeoudergezinnen worden dan heteroseksuele relaties bedoeld.

Kinderen door een alleenstaande laten adopteren zou de geadopteerden in een dubbele uitzonderingspositie plaatsen, naast het feit dat zij afgestaan en/of geadopteerd waren ook nog

opgevoed worden door maar één ouder, en dat werd als onwenselijk beschouwd.

Onderzoek naar adoptie door alleenstaanden

Veel van de opvattingen die leiden tot het niet in aanmerking komen voor adoptie door alleenstaanden waren gebaseerd op veronderstellingen en mogelijk soms op vooroordelen. Gericht onderzoek dat het tegendeel zou kunnen bewijzen was er niet. Ook nu zijn er nog relatief weinig onderzoeksresultaten beschikbaar over adoptie door alleenstaanden.

Adoptie door alleenstaanden wordt in onderzoek vanuit diverse perspectieven belicht:

- adoptie door alleenstaanden op zich (Branham, 1970; Dougherty, 1978; Feigelman en Silverman, 1977; Groze, 1991; Groze en Rosenthal, 1991; Horne, 1984; Jordan en Little, 1966; Kadushin, 1970; Shireman en Johnson, 1985; Shireman, 1995; Owen, 1994; Owen, 1999);
- adoptie door alleenstaanden van specifieke groepen kinderen (Rosenberg, 1987);
- adoptie door alleenstaanden binnen het kader van adoptie in het algemeen (Argent, 1985; Berdah, 1986);
- adoptie door alleenstaanden in vergelijking met andere categorieën alleenstaande moeders (Siegel, 1998);
- een vergelijking met adoptie door heteroseksuele stellen (Haugaard, Palmer en Wojslawowicz, 1999; Russell en Rosenberg, 1968; Tan, 2004);
- vergelijking van de situatie van geadopteerde kinderen die opgroeien met één adoptieouder met kinderen van gescheiden ouders, soms gaat het in die vergelijking ook om adoptiekinderen met gescheiden adoptieouders (Brodzinsky, Hitt en Smith, 1993; Feigelman en Finley, 2004).
- een vergelijking met andere vormen van adoptie van een specifieke categorie kinderen (Shireman en Johnson, 1973, 1980 en 1986).

Onderzoekresultaten bevestigen veronderstellingen en vooroordelen niet

Uit de beschikbare literatuur, die zowel bestaat uit de schriftelijke verslaglegging van wetenschappelijk onderzoek als uit diepte-interviews met alleenstaande adoptieouders, meestal vrouwen, blijkt dat er weinig reden is om op opvoedkundige gronden adoptie door alleenstaanden niet toe te staan.

De uitkomsten van het onderzoek spiegelen voor een deel de maatschappelijke opvattingen over het opvoeden van een kind door één ouder. Uit onderzoeken naar de eerste ervaring met adoptie door alleenstaanden spreekt een keuze op negatieve, weinig inhoudelijke gronden voor adoptie door alleenstaanden: een éénoudergezin is beter dan geen gezin (Rosenberg, 1987). Maar onvoorwaardelijke goedkeuring voor adoptie door alleenstaanden is er in de beginjaren niet (Rosenberg, 1987).

Het ontbreken van een wettelijk verbod op adoptie door alleenstaande volwassenen maakt het in die tijd tot een mogelijke oplossing voor de groeiende behoefte aan adoptiegezinnen (Russell en Rosenberg, 1968). Twee jaar later wordt adoptie door alleenstaanden dan ook gekwalificeerd als 'niet noodzakelijk onverantwoord' (Kadushin, 1970).

Pas vanaf 1980 weerlegt wetenschappelijk onderzoek nadrukkelijk die veronderstellingen en vooroordelen die adoptie door alleenstaanden lange tijd onmogelijk maakten. Er wordt geen bewijs gevonden voor de vooronderstelling dat negroïde kinderen die opgroeien in éénoudergezinnen, waaronder ook adoptiegezinnen, moeite zouden krijgen met het ontwikkelen van de seksuele identiteit (Shireman en Johnson, 1980). Zes jaar later is dit longitudinale onderzoek nog duidelijker: er zijn geen duidelijke problemen met seksuele identificatie (Shireman en Johnson, 1986). Onderzoek naar mogelijk schadelijke gevolgen voor de kinderen wijst uit dat adoptie door alleenstaanden geen risico vormt voor het ontwikkelen van psychopathologie (Rosenberg, 1987). In recentere onderzoek worden er geen groepsverschillen gevonden tussen adoptie van Chinese meisjes door alleenstaande vrouwen en heteroseksuele stellen als het gaat om internaliserende en externaliserend probleemgedrag. Adoptie door alleenstaanden blijkt voor die groep adoptiekinderen geen risicofactor te zijn (Tan, 2004).

Kinderen die baat hebben bij adoptie door alleenstaanden

Het onderzoek naar adoptie door alleenstaanden laat op één punt niets aan duidelijkheid te wensen over: kinderen die om welke reden dan ook bijzondere aandacht nodig hebben, zijn beter af bij een alleenstaande adoptieouder dan bij een tweouderadoptiegezin. Onder kinderen die speciale aandacht nodig hebben, kunnen worden verstaan: oudere kinderen, kinderen met een handicap en kinderen met een residentieel of psychiatrisch verleden.

Dat diverse categorieën special-needs kinderen nadrukkelijk in beeld komen in het wetenschappelijk onderzoek is geen toeval: alleenstaande adoptieouders kwamen oorspronkelijk alleen in aanmerking voor de adoptie van een kind dat bijzondere aandacht nodig heeft. Dat kinderen die in éénouderadoptiegezinnen opgroeien geen dwarsdoorsnede van de bevolking zijn, werd al in de eerste onderzoeken geconstateerd. Passend in de tijd werd gesproken over moeilijk plaatsbare kinderen (Branham, 1970), of neutraler: het zijn over het algemeen oudere kinderen met meer emotionele problemen (Feigelman en Silverman, 1977).

Dat juist deze kinderen in het bijzonder baat bleken te hebben bij adoptie door een alleenstaande ouder was dus eigenlijk mooi meegenomen.

De oudere, niet-blanke meisjes en mentaal gehandicapte kinderen die in éénouderadoptiegezinnen opgroeiden, bleken minder emotionele en gedragsproblemen te hebben dan kinderen met een problematische achtergrond die in tweoudergezinnen terechtkwamen (Groze en Rosenthal, 1991)

Succesbepalende factoren

In de meeste onderzoeken die aantonen dat kinderen die bijzondere aandacht nodig hebben goed af zijn met adoptie door een alleenstaande worden de factoren genoemd die dat succes bepalen. Daarin is in de loop van de tijd geen noemenswaardige verandering opgetreden.

Nog voordat structureel sprake is van adoptie door alleenstaanden worden de volgende belangrijke ouderkenmerken genoemd: een hoog niveau van volwassenheid bereikt hebben; een succesvol en stabiel leven leiden; de eigen behoeften kunnen aangeven en

geleerd hebben een sociaal netwerk op te bouwen (Dougherty, 1978). Ook de intense relatie tussen ouder en kind blijkt een pré (Shireman en Johnson, 1985).

Zeker voor kinderen die ernstig beschadigd zijn is het belangrijk dat ouders nadrukkelijk betrokkenheid tonen en verzorging geven. Dat kunnen alleenstaande adoptieouders juist omdat zij geen tijd en energie hoeven te steken in een partner-relatie (Groze, 1991; Haugaard, Palmer, en Wojslawowics, 1999).

Voor sommige kinderen zouden alleenstaande adoptieouders zelfs eerste keus moeten zijn (Shireman, 1995). Toewijding aan het kind en de adoptie; kwaliteiten om met een crisis om te gaan; een simpele gezinsstructuur; zelfvertrouwen; onafhankelijkheid en de capaciteit om een ondersteunend netwerk op te bouwen en te gebruiken, dat zou hen extra geschikt maken (Shireman, 1996).

Deze positieve kwalificaties van alleenstaande ouders worden steeds genoemd in de context van adoptie van kinderen die speciale aandacht nodig hebben. Of, dan wel dat, ze daarmee ook geschikte adoptieouders zijn voor alle adoptiekinderen wordt vreemd genoeg niet benoemd (met als uitzondering het eerder genoemde onderzoek van Tan naar geadopteerden uit China).

Speciale aandachtspunten

Adoptie door alleenstaanden staat op zich niet meer ter discussie. Maar nog steeds zijn de redenen waarom deze vorm van adoptie vroeger onverstandig geacht werd, aandachtspunten bij het screenen van alleenstaande aspirant-adoptieouders, ook dat wordt door de onderzoeksresultaten bevestigd.

Omdat veel alleenstaande adoptieouders vrouwen zijn, wordt gekeken of er mannen in de onmiddellijke nabijheid van het adoptiegezin zijn, zodat het kind ook een vaderfiguur heeft waarmee het zich kan identificeren (Branham, 1970). Zeker als de adoptieouder onbewust met de eigen seksualiteit in de knel zit, moet de sekse-identiteit extra aandacht krijgen (Berdah, 1986). Ook in algemenere zin wordt gewezen op het belang van het kunnen ontwikkelen van een gepaste sekse-identiteit (Shireman, 1996).

Ook al blijken alleenstaanden die voor adoptie kiezen heel goed in staat om arbeid en zorg te combineren en hebben zij een groot

sociaal netwerk, het blijven punten die in bijna alle onderzoeken als bijzondere aandachtspunten genoemd worden. Steun vanuit de sociale omgeving; een goede verdeling van arbeid en zorg; voldoende inkomen en duidelijke ideeën over de opvang van de kinderen als de ouder moet werken, moeten getoetst worden.

Opgroeien bij één ouder na een echtscheiding

In de onderzoeken naar adoptie door alleenstaanden is er nog een groep kinderen die met bijzondere interesse gevolgd wordt: kinderen die opgroeien bij één ouder na een echtscheiding. Ook dat is een categorie kinderen waarvan verondersteld wordt dat zij extra kwetsbaar zijn. Een adoptiekind dat te maken krijgt met echtscheiding en daarna bij één van beide ouders gaat wonen, moet dan wel dubbel kwetsbaar zijn is de veronderstelling. Onderzoeksresultaten wijzen erop dat dit in de praktijk meevalt. Adoptiekinderen blijken in een dergelijke situatie over het algemeen geen andere of grotere schadelijke gevolgen te ondervinden dan biologisch eigen kinderen die te maken krijgen met echtscheiding. Uitkomsten van dergelijk onderzoek zeggen indirect iets over wat het voor adoptiekinderen betekent om op te groeien in een gezin dat door de buitenwereld mogelijk als incompleet wordt ervaren. Adoptiekinderen blijken niet meer moeite te hebben om na een scheiding te wennen aan de nieuwe situatie en zich daaraan aan te passen. Niet het afgestaan en/of geadopteerd zijn blijkt bepalend te zijn, maar net als in gezinnen met biologisch eigen kinderen bepalen stress en huwelijksproblemen de aanpassingsproblemen van de kinderen (Brodzinsky, Hitt en Smith, 1993). Onderzoek naar het effect van gezinsontbindingen wijst bovendien uit dat adoptiekinderen bij een scheiding te leiden hebben onder het nieuwe verlies, maar dat zij door het vroege verlies van hun biologische ouders ook een buffer gevormd kunnen hebben om een volgend verlies, in dit geval een echtscheiding, te leren accepteren. Adoptiekinderen die vervolgens bij één van beide adoptieouders wonen, verschillen bij een gedragsvergelijking niet significant van kinderen die in een stiefgezin wonen of bij een alleenstaande biologische ouder (Feigelman en Finley, 2004).

Samenvattingen van de belangrijkste studies naar adoptie door alleenstaanden

H. Argent

Opportunities in adoption

Adoption and Fostering, 9, (2) 17-20 (1985)

In dit artikel wordt de toekomst van adoptie gerelateerd aan kwesties als adoptie door alleenstaanden, plaatsing van gehandicapte kinderen, transraciale adoptie, open adoptie en 'permanency planning'. Onder dit laatste wordt verstaan het zorg dragen voor een zoveel mogelijk permanente verblijfplaats voor kinderen die mishandeld of verwaarloosd worden.

Adoptiebureaus en vergunninghouders zouden volgens de auteur hun verantwoordelijkheden in de adoptieazorg voor moeilijk te plaatsen kinderen met mentale, emotionele en fysieke handicaps verder moeten ontwikkelen. Ook moeten zij therapeuten, psychologen en psychiaters aanmoedigen adoptiespecifieke expertise te ontwikkelen.

S. Berdah

Adoption today and some of its difficulties / A propos de l'adoption et de ses difficultes actuelles

Annales Medico Psychologiques, 144, (7) 751-755 (1986)

De sociaal-psychologische evaluatie van toekomstige adoptieouders heeft lang in het teken gestaan van het belang van het kind waardoor het belang van de adoptieouders onderbelicht bleef. Negatieve factoren zijn soms duidelijk zichtbaar, zoals wanneer ouders een vervanging zoeken voor een overleden kind of problemen in hun huwelijk proberen te verhelpen door een kind te adopteren.

Het artikel vat de moeilijkheden samen die worden geassocieerd met adoptie, waaronder situaties die pas recentelijk naar voren zijn gekomen door sociale veranderingen, bijvoorbeeld adoptie door alleenstaande ouders. De factoren kunnen ook meer subtiel zijn, zoals wanneer alleenstaande ouders onbewust met hun eigen seksualiteit in de knel zitten of wanneer problemen worden

verwacht met de acceptatie van de onafhankelijkheid en autonomie wanneer het kind ouder wordt.

E. Branham

One-parent adoptions

Children, 17, (3), 103-107 (1970)

In juli 1965 werd het in Los Angeles mogelijk om als alleenstaande ouder een kind te adopteren (zie ook V. Jordan & W. Little. *Early comments on single-parent adoptive homes*). Het beleid van het Los Angeles County Department of Adoptions wordt besproken: adoptie door alleenstaanden betreft moeilijk plaatsbare kinderen.

In het artikel worden kenmerken van alleenstaande adoptieouders en de adoptiekinderen beschreven. Bij de selectie van de adoptiemoeders werd specifiek gelet op de aanwezigheid van mannen rondom het gezin, zodat deze als vaderfiguur konden fungeren. Ook werd de financiële situatie bekeken en werd gevraagd naar de plannen rondom de opvang van het kind wanneer de moeder moet werken. Een longitudinale studie ligt in het verschiet. Van de veertig adopties die sinds het toestaan hebben plaatsgevonden zijn er 36 succesvol op het moment van onderzoek.

D. Brodzinsky, J.C. Hitt & D. Smith

Impact of parental separation and divorce on adopted and non-adopted children

American Journal of Orthopsychiatry, 63, (3): 451-461 (1993)

De invloed van een (echt-)scheiding van de ouders op 61 geadopteerde en 62 niet-geadopteerde kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar is onderwerp van deze studie. Ook is de rol van stress als mediator van de gevolgen bekeken. 59 Kinderen kwamen uit niet-intacte gezinnen en 64 uit intacte gezinnen. Verwacht werd dat de geadopteerde kinderen meer negatieve gevolgen van scheiding zouden ervaren dan hun niet-geadopteerde leeftijdsgenootjes. Hoewel kinderen uit niet-intacte gezinnen een slechtere aanpassing lieten zien dan kinderen uit intacte gezinnen, waren de resultaten voor geadopteerde en niet-geadopteerde kinderen vergelijkbaar.

Stress in samenhang met huwelijksproblemen veroorzaakte het grootste gedeelte van de aanpassingsproblemen van de kinderen.

S.A. Doughert

Single adoptive mothers and their children

Social Work, 23, (4), 311-314 (1978)

Dit artikel presenteert de resultaten van een vragenlijst die naar 82 alleenstaande adoptieouders is gestuurd. Gezamenlijk hebben zij 121 kinderen. Met behulp van de vragenlijst werd onderzocht wat de kenmerken, problemen en behoeften van de gezinnen waren en werd (waar nodig) bekeken welke zorg ze nodig hadden. Er kwam naar voren dat de vrouwen over het algemeen een hoog niveau van volwassenheid hadden bereikt; een succesvol en stabiel leven leidden; hun eigen behoeften konden aangeven en geleerd hadden om hun eigen sociaal netwerk op te bouwen. In het artikel zijn aanbevelingen voor maatschappelijk werkers bijgevoegd.

W. Feigelman & G.E. Finley,

Youth problems among adoptees living in one-parent homes: a comparison with others from one-parent biological families

American Journal of Orthopsychiatry, 74 (3), 305-315 (2004)

In het verkennen van de invloed van de toenemende gezinsontbindingen op geadopteerde kinderen, hebben de auteurs twee conflicterende standpunten vergeleken:

(a) een dubbel risico hypothese, welke stelt dat geadopteerde kinderen kwetsbaar zijn voor verhoogde risico's bij aanpassingsproblemen door een opeenstapeling van ouderlijke verliezen, tegenover:

(b) een buffer hypothese, welke stelt dat het vroege verlies van de biologische ouder een buffer vormt voor de capaciteiten van de geadopteerde om een volgend verlies door echtscheiding te kunnen accepteren.

Met de informatie uit de National Longitudinal Study of Adolescent Health (Add Health, 2003) uit 1994, hebben de auteurs in een nationale representatieve steekproef de aanpassing van de geadopteerde adolescenten die met één adoptieouder woonden (n = 143), vergeleken met de aanpassing van kinderen die in

biologische alleenstaande of stiefgezinnen (n = 7.457) leefden. De resultaten waren uiteenlopend; voor beide hypothesen was beperkte steun en uit de meeste gedragsvergelijkingen tussen beide groepen kwamen alleen niet-significante verschillen naar voren.

W. Feigelman & A.R. Silverman

Single parent adoptions.

Social Casework, 58, (7), 418-425 (1977)

Dit artikel geeft de resultaten weer van een onderzoek onder 58 alleenstaande adoptieouders die een vragenlijst invulden. De alleenstaande ouders waren vaker hoger opgeleid dan stellen die adopteren; behoorden vaker tot minderheidsgroepen en werkten veelal in de zorg en het onderwijs.

Ze ervoeren vaker weerstand in de samenwerking met adoptiebureaus en meer afkeuring vanuit hun sociale omgeving. Aan de andere kant kwam naar voren dat alleenstaanden en paren die adopteren ook overeenkomen in hun adoptie-ervaringen en dat de overgrote meerderheid van de adopties door alleenstaanden succesvol was. De kinderen die door alleenstaanden werden geadopteerd waren ouder ten tijde van de plaatsing. Onder de oudere kinderen werden meer emotionele problemen gevonden dan bij jonge kinderen die bij alleenstaande ouders werden geplaatst.

V. Groze

Adoption and single parents: a review

Child Welfare, 70, (3) 321-332 (1991)

In dit artikel wordt literatuur over alleenstaande personen die adopteren besproken en wordt gesteld dat adoptiebureaus de erkenning en werving van deze niet-traditionele gezinsvorm als een mogelijkheid voor adoptie van kinderen met special needs zouden kunnen zien. Resultaten laten zien dat de meeste alleenstaande ouders:

- vrouwen zijn;
- eerder geneigd zijn oudere kinderen te adopteren;

- minder geneigd zijn broertjes of zusjes te adopteren en meestal geen pleegouder zijn die het kind adopteert;
- lagere inkomens hebben dan stellen.

De burgerlijke staat blijkt weinig tot geen effect te hebben op de gevolgen van adoptie. Éénoudergezinnen zijn net zo verzorgend en leefbaar als tweoudergezinnen. Een alleenstaande volwassene, niet belemmerd door een huwelijksrelatie, zou juist in staat kunnen zijn de mate van betrokkenheid en verzorging te bieden die sommige ernstig beschadigde kinderen zo hard nodig hebben.

V.K. Groze & J.A. Rosenthal

Single parents and their adopted children: a psychosocial analysis
Families in Society, 72, (2) 67-77 (1991)

In dit onderzoek is het functioneren van adoptiekinderen in éénoudergezinnen bestudeerd in 799 één- en tweoudergezinnen. De deelnemers vulden een vijftien pagina's tellende vragenlijst in. De vragen hadden betrekking op het functioneren van de kinderen op gedrags-, emotioneel en educatief gebied.

Er kwamen verschillen naar voren tussen de éénouder- en tweoudergezinnen wat betreft etniciteit en niveau van de kinderen.

De meeste alleenstaande moeders adopteerden oudere, niet-blanke meisjes en mentaal gehandicapte kinderen. Kinderen in éénoudergezinnen ervoeren minder emotionele en gedragsproblemen dan kinderen in tweoudergezinnen, hoewel beide groepen ernstige problemen lieten zien op deze gebieden. Met name kinderen die een plaatsing in een residentiële of psychiatrische setting hadden meegemaakt voorafgaand aan de adoptie deden het goed in éénoudergezinnen.

J.J. Haugaard, M. Palmer & J.C. Wojslawowicz

Single-parent adoptions
Adoption Quarterly, 2 (4), 65-74 (1999)

In dit artikel worden onderzoeken naar adoptie door alleenstaanden besproken. De auteurs nemen juridische kwesties onder de loep; beschrijven twee vroege onderzoeken en onderzoeken waarin kinderen in alleenstaande en twee-ouder adoptiegezinnen werden vergeleken. Hoewel er nog niet veel onderzoek gedaan is naar

adoptie door alleenstaanden en vergelijken dus moeilijk is, komen er geen specifieke problemen naar voren die spelen bij adoptie door alleenstaanden als ze afgezet worden tegenover adoptie door paren. Er bestaat beperkt bewijs voor de stelling dat alleenstaande adoptieouders beter toegerust zouden kunnen zijn om adoptiekinderen met problemen op te voeden.

J. Horne

Single adopters in the US

Adoption and Fostering, 8, (3) 40-41 (1984)

In dit artikel wordt gesteld dat de levensvatbaarheid van alleenstaand adoptieouderschap in de Verenigde Staten grotendeels afhankelijk is van de beschikbaarheid van subsidies. Er worden twee casestudies besproken van zwarte vrouwen van middelbare leeftijd die oudere zwarte kinderen met een handicap adopteerden. Beide vrouwen konden rekenen op sociale steun uit hun omgeving (biologische kinderen of een mannelijke partner) bij de zorg voor het geadopteerde kind. Hoewel adoptie door alleenstaanden gezien kan worden als een positieve beweging, spreekt de auteur haar zorgen uit over de lange werkdagen van alleenstaanden die adopteren in de Verenigde Staten.

V. Jordan & W. Little

Early comments on single-parent adoptive homes

Child Welfare, 45, (9), 536-538 (1966)

In juli 1965 werd het in Los Angeles mogelijk om als alleenstaande ouder een kind te adopteren (zie ook: *Branham, E. (1970). One-parent adoptions*). De adopties waren alleen mogelijk wanneer er voor special-needs kinderen geen ander gezin gevonden kon worden. Tweeoudergezinnen bleven de voorkeur houden boven éénoudergezinnen. Toch werd een éénoudergezin als een beter toekomstperspectief gezien dan een kindertehuis of een pleeggezin.

De alleenstaande ouders werden extra gescreend, vooral op sociale contacten en plannen voor de combinatie van werk en zorg. Ten tijde van het verschijnen van het artikel waren er acht kinderen

bij alleenstaande moeders geplaatst. De medewerkers van het adoptiebureau waren zeer enthousiast over de ontwikkelingen in het gezin. Door de positieve berichten hebben veel alleenstaanden zich aangemeld voor adoptie.

A. Kadushin

Single-parent adoptions: an overview and some relevant research
Social Service Review, 44, (1), 263-274 (1970)

In dit artikel worden de voor- en nadelen van adoptie door alleenstaanden bestudeerd. De beperkte ervaringen van adoptiebemiddelingsbureaus met deze vorm van adoptie worden beschreven; de eisen die ze stellen voor het toestaan van adoptie door alleenstaanden en de redenen waarom ze zulke eisen stellen. Er wordt opgemerkt dat een belangrijk obstakel in de acceptatie van adoptie door alleenstaanden door de bureaus bestaat uit de aanname dat alleenstaand ouderschap onaanvaardbaar is. Uit het opgenomen overzicht van relevant onderzoek komt het beeld naar voren dat het éénundergezin slechts een andere context is om een kind in op te voeden en dat dat niet noodzakelijkerwijs onverantwoord is.

V.S. Mannis

The adopting single mother: four portraits of American women adopting from China
Adoption Quarterly, 4 (2), 9-55 (2000)

Diepteinterviews met vier vrouwen, in de leeftijd van 39 tot 47 jaar, die kozen voor het alleenstaand moederschap door internationale adoptie zijn geanalyseerd om de invloeden, levenservaringen en sociale factoren te verkennen die hun onconventionele keuze mogelijk maakten.

Vier thema's komen naar voren uit de analyse van de theorie:

- morele kwesties;
- angst en vooroordelen;
- zelfvertrouwen;
- sociale steun.

Concluderend kan worden gesteld dat de resultaten een nieuw gezicht en een nieuwe stem geven aan de alleenstaande

adoptie moeder. Dit verbreedt het begrip voor postmoderne gezinnen en is een uitdaging voor de huidige beschikbare verhalen van alleenstaande moeders.

M. Owen

Novices, old hands and professionals: adoption by single people
British Agency for Adoption and Fostering (1999)

Éénoudergezinnen hebben altijd onder vuur gestaan omdat deze gezinsstructuur geen goede basis zou bieden voor kinderen. Maar is dit altijd het geval? En is dit werkelijk de ervaring van veel mensen? In een volgens deze boekbespreking uniek en baanbrekend onderzoek worden voor de eerste keer de ervaringen van alleenstaande adoptieouders en hun kinderen besproken. Met financiering van het Engelse Department of Health presenteert de onderzoeker resultaten en conclusies. De kritische beleidsaanbevelingen moeten een substantiële bijdrage leveren aan het denken van beleidsmakers, mensen in het werkveld, ouders en andere volwassenen, die op basis van de gepresenteerde resultaten moeten beslissen in hoeverre deze gezinsvorm bij kan dragen aan het welzijn van kwetsbare kinderen in het Groot-Brittannië van de 21e eeuw.
(http://www.baaf.org.uk/res/pubs/books/book_novices.shtml)

M. Owen

Single-person adoption: for and against
Children and Society, 8 (2) 151-163 (1994)

In dit artikel worden de bestaande argumenten voor en tegen het toestaan van alleenstaanden als adoptieouders samengevat, met speciale referentie aan 'The White Paper on Adoption' (Beleidsnotitie over adoptie) (Department of Health, 1993) van de Britse regering. In het betreffende document wordt steun voor adoptie door paren kracht bijgezet, maar adoptie door alleenstaanden wordt niet uitgesloten. De nadruk wordt gelegd op een individuele analyse waarin de behoeften en hulpbronnen met elkaar overeen moeten stemmen. Het onderzoek naar de aanpassing van kinderen die geadopteerd zijn door alleenstaande ouders ondersteunt een pleidooi voor éénouderplaatsingen.

Er wordt gesteld dat wanneer erkend wordt dat adoptie een kunstmatig proces is dat leven in een situatie met twee ouders niet nabootst maar vervangt, alternatieve gezinsstructuren met meer flexibiliteit kunnen worden behandeld.

Y. Roman

Adoptie door alleenstaanden
Wereldkinderen, 30 (5), 26 (2004)

In dit artikel worden de ervaringen van een alleenstaande moeder in de adoptieprocedure kort beschreven. Zij merkt op dat er weinig bruikbare informatie beschikbaar is voor Nederlandse alleenstaanden die willen adopteren. Ook zou ze graag zien dat er meer wetenschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd naar het functioneren van adoptiekinderen en hun Nederlandse alleenstaande adoptieouders.

J. Rosenberg

Single parent adoptions: an issue of difficulty and import for adoption agencies
Paper presented at the Annual Meeting of the North American Council on Adoptable Children (Orlando, Florida, August 8, 1987).

Op het moment dat dit onderzoek werd uitgevoerd was er weinig bruikbare theoretische en empirische kennis beschikbaar voor personen werkzaam in het gebied van adoptie door alleenstaanden. In demografisch opzicht wordt het éénoudergezin inmiddels als normaal beschouwd. Er bestaat echter nog geen onderzoek dat uitsluitsel kan geven over de mate van succes of mislukken van éénoudergezinnen. Uit onderzoek komt naar voren dat veel special-needs kinderen geplaatst worden bij gezinnen die problemen hebben of zullen krijgen met hun economische situatie. Argumenten voor éénoudergezinnen zijn onder andere dat deze gezinnen de beste plek zijn voor kinderen gezien hun voorgeschiedenis. Tot nu toe heeft geen enkel onderzoek uitgewezen dat éénoudergezinnen een risico vormen voor psychopathologie. Een geschikt éénoudergezin is beter dan helemaal geen gezin.

Argumenten tegen het éénoudergezin bestaan uit de ideeën dat adoptie door heteroseksuele stellen de rolmodellen bieden voor

beide seksen of dat het tweeoudergezin de 'normale' gezinsstructuur moet zijn. Ten slotte zouden de biologische moeders een voorkeur hebben voor tweeoudergezinnen. Recent onderzoek naar de vader-kind-relatie zou de discussie over éénoudergezinnen kunnen verduidelijken. Hoewel het nog steeds niet helemaal duidelijk is, geeft het beschikbare onderzoek aan dat alleenstaande ouders van belang zijn voor kinderen, maar dat er nog te veel vragen bestaan voor een onvoorwaardelijke goedkeuring van adoptie door alleenstaanden. De behoefte aan duidelijkheid op dit gebied is van groot belang voor kinderen, aanstaande ouders en professionals in de adoptie. Zij zijn gebaat bij kennis en niet bij het ontstaan van mythen en misvattingen.

D.H. Russell & A.H. Rosenberg

Single-parent adoptions

New England Journal of Medicine, 279, 5, 259-260 (1968)

Het artikel bespreekt de traditionele adoptie van een kind door twee ouders in vergelijking met adoptie door één ouder. De vraag wordt gesteld of aan de behoeften van een kind kan worden voldaan bij adoptie door een alleenstaande ouder. Omdat er geen wettelijk verbod bestaat op adoptie door alleenstaanden, gescheiden of volwassenen mensen die weduwe (weduwnaar) zijn geworden, bieden adopties door alleenstaanden een mogelijke oplossing voor de toenemende behoefte aan adoptiegezinnen.

J.F. Shireman

Adoptions by single parents.

Marriage and Family Review, 20 (3-4) 367-388 (1995)

Een overzicht van de literatuur met betrekking tot adoptie door alleenstaanden en de resultaten van een longitudinaal onderzoek geven aan dat alleenstaande personen die adopteren, goed toegerust zijn om de verantwoordelijkheden van het ouderschap te dragen. Omdat kinderen die bij een alleenstaande ouder geplaatst worden vaak kinderen zijn met complexe behoeften en omdat alleenstaande ouders geen partner hebben om de verantwoordelijkheden van het ouderschap mee te delen, zijn

voortdurende steun van familie en vrienden, de gemeenschap en het adoptiebureau van belang. Kinderen die geadopteerd zijn door alleenstaanden zijn net zo goed aangepast als kinderen die door twee ouders geadopteerd zijn. Er zijn duidelijke aanwijzingen dat alleenstaanden unieke sterke kanten hebben en dat ze voor de plaatsing van sommige kinderen daardoor de eerste keus zijn.

J.F. Shireman

Single parent adoptive homes

Children and Youth Services Review, 18, (1-2) 23-36 (1996)

In dit artikel wordt onderzoek naar adoptie door alleenstaanden besproken en ook een longitudinaal onderzoek naar kinderen die veertien jaar zijn opgevoed door alleenstaande adoptieouders. De meeste alleenstaande ouders zijn vrouwen tussen de 35 en 40 jaar oud met een stabiele baan, meestal in de zorgsector, en een lager inkomen dan stellen die adopteren. Het zijn vooral meisjes die geadopteerd worden door deze alleenstaande adoptieouders. Er bestaan geen significante verschillen tussen de kinderen van alleenstaande ouders en twee-oudergezinnen op het gebied van aanwezigheid op school en schoolcijfers. Een longitudinaal onderzoek (*J. Shireman & P.R. Johnson. Adoption : three alternatives : a comparative study of three alternative forms of adoptive placement*) laat zien dat zorgen voor een kind en werken goed samen kunnen gaan. Alleenstaande ouders laten zien dat ze sterk zijn in het omgaan met veranderingen in de gezinsstructuur en crises en dat ze sensitief zijn voor de gevoelens en behoeften van hun kind. Moeilijkheden in de ontwikkeling van een gepaste sekse-identiteit is een probleem.

De sterke kanten van adopties door alleenstaanden zijn de toewijding aan het kind en de adoptie, kwaliteiten om met een crisis om te gaan, de simpele gezinsstructuur, zelfvertrouwen, onafhankelijkheid en de capaciteit om een ondersteunend netwerk op te bouwen en te gebruiken.

J.F. Shireman & P.R. Johnson

Adoption : three alternatives: a comparative study of three alternative forms of adoptive placement. phase I

Chicago Child Care Society (1973)

In dit verslag wordt de eerste fase besproken van een twintig jaar durende longitudinale studie naar negroïde kinderen die voor hun derde jaar geadopteerd werden door blanke, negroïde of alleenstaande ouders (zie ook: *J.F. Shireman & P.R. Johnson. Adoption: Three Alternatives. A Comparative Study of Three Alternative Forms of Adoptive Placement. Phase II*). De steekproef van drie groepen van vergelijkbare grootte, werd verkregen uit de adoptieaanvragen van twee jeugdwelzijnsorganisaties van juni 1970 tot juni 1972. Tijdens de longitudinale studie zullen de capaciteiten van het gezin op het gebied van het vormen van hechte relaties en het omgaan met stress onderzocht worden. Het materiaal dat in dit verslag wordt gepresenteerd is verzameld uit gevalsbeschrijvingen en interviews die voor, direct na en twee maanden na de plaatsing zijn afgenomen. Een beschrijving van de deelnemers, de kinderen die ze adopteerden en hun eerste ervaringen als een gezin worden beschreven. Het grootste gedeelte van de kinderen in het onderzoek had weinig problemen en leek zich goed te ontwikkelen. Kinderen en gezinnen waarin problemen voorkomen, worden beschreven.

J.F. Shireman & P.R. Johnson

*Adoption : three alternatives: a comparative study of three alternative forms of adoptive placement. phase II
Chicago Child Care Society (1980)*

Dit artikel is het tweede verslag van een longitudinale studie die is ontworpen om de ervaringen te onderzoeken van zwarte kinderen die geadopteerd zijn door blanke, negroïde of alleenstaande ouders (zie ook: *J.F. Shireman & P.R. Johnson. Adoption: Three Alternatives. A Comparative Study of Three Alternative Forms of Adoptive Placement. Phase I*). Het onderzoek is begonnen in 1970 en heeft als doel een cohort van zwarte kinderen te volgen. Ze zijn geadopteerd als baby's of peuters en zij zullen gevolgd worden tijdens hun schooltijd, totdat ze twintig jaar zijn. In het huidige rapport wordt het onderzoek beschreven dat uitgevoerd werd toen de kinderen 3,5 tot 4 jaar oud waren. Gebaseerd op ideeën uit de psychoanalyse wordt de hypothese onderzocht dat zwarte kinderen die opgroeien in blanke gezinnen

problemen zouden krijgen bij het vormen van een raciale identiteit. Ook zouden zwarte kinderen die opgroeien in éénoudergezinnen problemen krijgen met het vormen van een seksuele identiteit. In totaal 99 gezinnen, bestaande uit 27 alleenstaande ouders, 36 transraciale en 36 traditionele adoptiegezinnen, werden geïnterviewd. Uitgebreide telefonische interviews werden gehouden met nog eens tien gezinnen die verhuisd waren uit Illinois. De data werden verkregen uit vier bronnen: gegevens van het huisbezoek en de voorgeschiedenis van het kind; een weergave van het gezinsfunctioneren kort na de plaatsing; interviews met het gezin toen het kind 3,5 jaar oud was; en verschillende tests. Er werd geen bewijs gevonden waarmee de hypothesen bevestigd konden worden. De beschrijvende gedeeltes van de studie richtten zich op de gezinsinteractie en rollen en manieren om met het gezinsleven en crises om te gaan. De nadruk lag op alleenstaande adoptieouders, het omgaan met de adoptie door de ouder en de noodzaak voor hulpgroepen of andere zorg.

J.F. Shireman & P.R. Johnson

A longitudinal study of black adoptions: single parent, transracial, and traditional
Social Work, 31, (3) 172-176 (1986)

De onderzoekers hebben 76 alleenstaande ouders en blanke en negroïde stellen geïnterviewd die negroïde kinderen hadden geadopteerd. De interviews vonden plaats toen de kinderen acht jaar oud waren. De resultaten tonen aan dat ongeveer 22 procent van de kinderen moeilijkheden had in de aanpassing, een percentage dat vergelijkbaar is met andere adoptie follow-up onderzoeken. Als meting van raciale identiteit werd de 'Clark Doll Test' uitgevoerd bij de kinderen. Hieruit kwam naar voren dat de transraciaal geadopteerde kinderen een goed gevoel van raciale identiteit behielden, maar dat de identiteit niet zo intens was als bij de kinderen die door negroïde stellen waren geadopteerd waren. Geadopteerde kinderen van alleenstaande ouders lieten geen duidelijke problemen zien met seksuele identificatie. Ongeveer zestig procent van de kinderen leek een accurate en positieve perceptie van adoptie te hebben.

J.F. Shireman & P.R. Johnson

Single-parent adoptions: a longitudinal study

Children and Youth Services Review, 7, (4) 321-334 (1985)

In dit onderzoek zijn de effecten onderzocht van adoptie door alleenstaanden in relatie met stressfactoren veroorzaakt door: het huishouden, financiële zorgen, aanpassingspatronen van het kind, de kwaliteit en intensiteit van de ouder-kind relatie en het omgaan met adoptievraagstukken. Via interviews is kort voor de plaatsing informatie verzameld over 22 alleenstaande ouders. De kinderen waren bij plaatsing allemaal jonger dan drie jaar.

Het verzamelen van de informatie werd herhaald toen de kinderen vier en acht jaar oud waren. De gegevens zijn vergeleken met de data van 29 tweeoudergezinnen. De resultaten laten zien dat de vraagstukken die in de literatuur als problematisch worden gezien voor alleenstaande adoptieouders, vaak weinig problemen veroorzaakten in deze gezinnen. Hoewel het soms moeilijk is voor de ouder om alleen met adoptievraagstukken om te gaan kan de intense relatie tussen ouder en kind in deze gezinnen van grote waarde zijn voor kinderen die geadopteerd moeten worden.

J.M. Siegel

Pathways to single motherhood: sexual intercourse, adoption and donor insemination

Families in Society, 79, (1), 75-82 (1998)

In dit artikel worden de zorgen voorafgaand aan het moederschap; de manieren van verdragen van problemen; de tevredenheid met het moederschap en de route naar het moederschap van 51 alleenstaande en 49 getrouwde moeders met elkaar vergeleken.

Door middel van gestructureerde interviews zijn de vrouwen ondervraagd. Ze zijn vergelijkbaar wat betreft demografische kenmerken en waren voor het grootste gedeelte blank.

De participanten werden verdeeld in manieren van conceptie:

- alleenstaanden, geslachtsgemeenschap (gemiddeld 40 jaar oud);
- alleenstaand, adoptief (gemiddeld 43 jaar oud);
- alleenstaand, donorinseminatie (gemiddeld 42 jaar oud);
- getrouwd, geslachtsgemeenschap (gemiddeld 37 jaar oud).

De resultaten lieten zien dat:

- de keuze van de route naar moederschap meer afhing van de omstandigheden dan van verschillen tussen de moeders;
- zorgen voorafgaand aan het moederschap niet verschilden tussen de groepen, behalve op het gebied van financiën en huwelijkse status;
- de manieren waarop de moeders met problemen omgingen adequaat was over groepen heen, waarbij de tevredenheid in het leven het hoogste was in de groep van alleenstaande adoptiemoeders.

T.X. Tan

Child adjustment of single-parent adoption from China: a comparative study

Adoption-Quarterly. 8 (1), 1-2 (2004)

Een groep van 126 alleenstaande adoptiemoeders is vergeleken met een groep van 415 intacte adoptiegezinnen op het gebied van internaliserend (zoals angstig of teruggetrokken gedrag) en externaliserend probleemgedrag (zoals agressief of impulsief gedrag) van hun geadopteerde Chinese dochters. Dit is gemeten met de ouderversie van de Child Behavior Checklist (CBCL). De groep van alleenstaande adoptiemoeders bevatte 110 kinderen in de leeftijd van anderhalf tot vijf jaar en 34 kinderen in de leeftijd van zes tot elf jaar. De groep van intacte adoptiegezinnen bevatte respectievelijk 378 en 131 kinderen.

Er werden geen verschillen gevonden tussen de kinderen uit de twee verschillende typen gezinnen op internaliserend en externaliserend probleemgedrag. De jonge kinderen uit beide groepen scoorden significant lager dan de normgroep uit de Verenigde Staten op de internaliserend en externaliserend gedrag. De oudere kinderen van beide groepen scoorden significant lager op externaliserend gedrag dan de Amerikaanse normgroep. Voor beide leeftijdsgroepen voorspelde het gezinstype geen enkel groepsverschil in probleemgedrag. Over het geheel genomen werd er geen bewijs gevonden voor de hypothese dat alleenstaand moederschap een risicofactor zou zijn voor de aanpassing van de Chinese geadopteerde kinderen.

Colofon

Research:

Maartje Luijk

Inleiding 'Als alleenstaande een kind adopteren':

Liliane Waanders

Eindredactie:

Liliane Waanders en Femmie Juffer

Vormgeving:

Liliane Waanders

© ADOC en Liliane Waanders, 2006

De serie ADOC DOC is een uitgave van ADOC : AdoptieDriehoek
OnderzoeksCentrum, Universiteit Leiden te Leiden.

In deze reeks verschijnen:

ADOC DOC 1: Groei, ontwikkeling en gezondheid

ADOC DOC 4: Eénouderadopties

ADOC DOC 5: Adoptie door homoseksuelen

Uitgave van de reeks ADOC DOC is mogelijk gemaakt binnen het project *Brug tussen praktijk en wetenschap* (2003-2005), gefinancierd door Stichting VSBfonds, Fonds Psychische Gezondheid, Stichting Kinderpostzegels Nederland en de Stichting Fonds 1818 (2003 en 2004).